

Spēkā no 30.06.2005
Spēkā esošs

Publicēts: Vēstnesis, 29.06.2005, nr. 100
Publicēts: ZIŅOTĀJS, 08.09.2005, nr. 17

LATVIJAS REPUBLIKAS MINISTRU KABINETS

21.06.2005
Rīgā

Noteikumi nr. 434

Darba aizsardzības prasības mežsaimniecībā

(prot. Nr.36 39.§)

Izdoti saskaņā ar
Darba aizsardzības likuma
[25.panta](#) 19.punktu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka darba aizsardzības prasības, veicot darbus mežsaimniecībā.
2. Pašnodarbinātais vai nodarbinātais var veikt mežsaimniecības darbus, ja viņš ir ieguvis atbilstošu kvalifikāciju vai apguvis attiecīgu mācību kursu un ir instruēts par darba drošību.
3. Lai persona mežsaimniecības darbos varētu lietot krūmgriezi vai motorzāģi, nepieciešama personas kvalifikāciju apliecinoša licencētas izglītības iestādes izsniegta apliecība.
4. Darba devēja, viņa pārstāvja un pašnodarbinātā kvalifikācija ietver zināšanas par mežizstrādes, meža atjaunošanas un kopšanas plānošanu un organizēšanu, kā arī darba aizsardzības sistēmas organizēšanu uzņēmumā.
5. Šo noteikumu ievērošanu atbilstoši kompetencei kontrolē Valsts darba inspekcija un Valsts meža dienests.

II. Darba devēja un pašnodarbinātā pienākumi

6. Uzsākot mežsaimniecības darbus, darba devējs vai pašnodarbinātais pārbauda darba vietu un nosaka darba vides riska faktoros (1.pielikums).

7. Darba devējs un pašnodarbinātais darba vides pārbaudē konstatēto faktu dokumentēšanai ir tiesīgs neizmantojot šo noteikumu 1.pielikumā norādīto veidlapu, ja, pārbaudot darba vietu, viņš saskaņā ar normatīvajiem aktiem par darba aizsardzību izmanto dokumentus, kuri vairāk atbilst veicamo darbu raksturam un kuros ir ņemti vērā visi šo noteikumu 1.pielikumā minētie darba vides riska faktori.

8. Darba devējs nodrošina:

8.1. nodarbināto apmācību un instruktāžu par drošām darba metodēm un citiem darba aizsardzības jautājumiem saskaņā ar normatīvajiem aktiem par darba aizsardzību;

8.2. nodarbināto un viņu pārstāvju konsultēšanu ar darba aizsardzību saistītajos jautājumos un viņu līdzdalību ar darba aizsardzību saistītajos pasākumos;

8.3. nodarbinātos ar individuālajiem aizsardzības līdzekļiem (2.pielikums);

8.4. nodarbināto vakcinēšanu pret ērcu encefalītu;

8.5. atsevišķu vietu ierīkošanu, kur nodarbinātajiem patverties no nelabvēlīgiem laikapstākļiem, sasildīties, atpūsties, uzsildīt ēdienu, paēst;

8.6. nodarbinātos ar dzeramo ūdeni darba vietā.

9. Pašnodarbinātajam ir pienākums nodrošināt šo noteikumu 8.3., 8.4., 8.5. un 8.6.apakšpunktā minēto prasību izpildi.

10. Pirms darba uzsākšanas darba devējs informē nodarbinātos par:

10.1. darba vides risku darba vietā un pasākumiem, kas veikti vai veicami tā samazināšanai vai novēršanai;

10.2. repelentu (vielas, kas atbaida dzīvniekus) lietošanas noteikumiem;

10.3. stādāmā materiāla apstrādi ar ķīmiskām vielām;

10.4. saules dūriena simptomiem un tā novēršanas paņēmieniem.

11. Darba devējs novērtē nodarbināto zināšanas darba aizsardzības jomā un, ja nepieciešams, nodrošina papildu instruēšanu vai apmācību.

III. Darba aizsardzības sistēmas organizēšana un mežsaimniecības darbu plānošana

12. Pirms mežizstrādes darbu uzsākšanas darba devējs vai pašnodarbinātais aizpilda cirmsas izstrādes tehnoloģisko karti (3. un 4.pielikums) divos eksemplāros. Vienu cirmsas izstrādes tehnoloģiskās kartes eksemplāru glabā cirmsmā, un darba devējs informē personas, kas veic mežizstrādes darbus, par tās atrašanās vietu.

13. Pirms mežizstrādes darbu uzsākšanas darba devējs iepazīstina personas, kas veic mežizstrādes darbus cirmsā, ar cirsmas izstrādes tehnoloģiskās kartes saturu un kartē noteikto darba kārtību. Cirsmas izstrādes tehnoloģisko karti paraksta katra persona, kas veic mežizstrādes darbus cirmsā.

14. Cirsmu sadala izstrādes slejās, ja mežizstrādes darbus veic vairāk nekā viens koku gāzējs vai mežizstrādes daudzoperāciju mašīna. Attālums starp blakus strādājošām personām, kas zāgē augošus kokus, ir vienāds ar trīskāršu mežaudzes valdošās koku sugas koku vidējo augstumu, bet ne mazāks par 75 metriem.

15. Pievešanas ceļu un tehnoloģisko koridoru ierīkošanu cirmsā plāno tā, lai tie nešķērsotu (ja iespējams) strautus vai gravas. Strautu gultnes šķērsošanas vietā veido tiltu, liek caurtekas vai baļķus.

16. Zonas, kurās var tikt apdraudēta nodarbināto un citu personu drošība un veselība (turpmāk – bīstamā zona), apzīmē ar atbilstošām drošības zīmēm saskaņā ar normatīvajiem aktiem par darba aizsardzības prasībām drošības zīmju lietošanā. Drošības zīmes izvietojas arī cirsmas ārpusē uz meža ceļiem un gājēju celiņiem, kuri šķērso cirsmu vai piekļaujas tai.

17. Bīstamās zonas minimālais rādiuss:

17.1. līdz strādājošajai meža augsnes sagatavošanas frēzei nav mazāks par 15 metriem;

17.2. ir pieci metri no personas, kas atzaro nozāgētu koku;

17.3. zāgējot koku, nav mazāks par divkāršu mežaudzes valdošās koku sugas koku vidējo augstumu, bet arī nav mazāks par 50 metriem;

17.4. ir pieci metri līdz augošam kokam, kuru atzaro (atdala zarus no augoša koka);

17.5. ir 15 metru līdz personai, kura strādā ar krūmgriezi;

17.6. treilēšanas teritorijā (kokmateriālu pārvietošana puspaceltā stāvoklī, izmantojot traktoru, kas nodrošināts ar kokmateriālu satvērēju vai savācējtroši) ir vienāds ar pusotrkāršu treilējamā sortimenta vai koka stumbra garumu;

17.7. kraujot kokmateriālus ar hidrauliskiem iekrāvējiem, – izlices maksimālā laiduma un satvertā kokmateriāla pusotrkārša garuma summa. Attālums norādīts uz hidromanipulatora izlices;

17.8. sagatavojot kokmateriālus ar mežizstrādes daudzoperāciju mašīnu, – izlices maksimālā laiduma un gāžamā koka divkārša garuma summa. Attālums norādīts uz hidromanipulatora izlices.

18. Bīstamajā zonā drīkst atrasties tikai viens attiecīgā darba veicējs, izņemot gadījumus, ja veic šo noteikumu 21., 22. un 50.punktā minētos darbus.

19. Bīstamās vietas (akmeņus, bedres, staignājus) apzīmē vai norobežo ar saskatāmām zīmēm.

20. Ja personas kokus gāž (mērķtiecīgi, darba aizsardzības prasībām atbilstoši nozāgē augošus kokus), atzaro un sagarumo stāvā nogāzē, nav pieļaujama viņu atrašanās vienam aiz otra nogāzes virzienā.

21. Darbā, kas saistīts ar koku gāšanu, kokmateriālu pievešanu vai treilēšanu no cirmsas (kokmateriālu pārvietošanu no cirmsas līdz pagaidu novietošanas vietai) un kraušanu vai strādāšanu augstumā (1,5 metri un augstāk), nodarbina vismaz divus cilvēkus, un viņi atrodas savstarpējas redzamības vai dzirdamības robežās. Šī prasība neattiecas uz mežizstrādes daudzoperāciju mašīnu operatoriem, ja viņi ir nodrošināti ar radiostacijām vai mobilajiem telefoniem.

22. Vējgāzes, vējlauzes un degumus izstrādā un bīstamus kokus (šo noteikumu izpratnē – jebkurš gāzts, laužts, iekāries vai trupējis koks, kura nozāgēšana rada paaugstinātu risku) novāc ar motorzāģi divatā personas, kuras ir kompetentas koku gāšanā, iekārušos koku (koks, kas meteoroloģisko faktoru ietekmē vai koku gāšanas procesā krītot ir iekāries blakus stāvoša koka vainagā) atbrīvošanā, atzarošanā, saspriegtu koku novākšanā. Pirms gāšanas bīstamo koku noturību pārbauda ar koku gāšanas dakšu (palīgīdzeklis koku gāšanai).

23. Nelabvēlīgos laikapstākļos (lietusgāze, negaiss, vēja ātrums pārsniedz 11 metru sekundē (šūpojas koku pamatzari), intensīva snigšana) un apstākļos, ja redzamība ir mazāka par 50 metriem, darbu pārtrauc.

24. Ja darba laikā rodas tieša bīstamu faktoru ietekme un darba uzdevumu nav iespējams veikt, ievērojot darba aizsardzības prasības, darbu pārtrauc. Nodarbinātais par notikušo informē darba devēju.

25. Tiešais darbs ar motorzāģi nepārsniedz četras stundas maiņā.

26. Ja vienā darba vietā strādā vairākas personas, kas veic mežizstrādes darbus, darba devējs sadala pienākumus un resursus, kā arī organizē personu savstarpējo sadarbību atbilstoši cirmsas izstrādes tehnoloģiskajai kartei.

27. Mežsaimniecības darbus organizē tā, lai nepieļautu saules dūriena iespējamību, nodrošinot iespēju atpūsties no saules stariem aizsargātās vietās.

28. Ķīmiskās vielas un augu aizsardzības līdzekļus lieto normatīvajos aktos par augu aizsardzību noteiktajā kārtībā un nodrošina, lai tie nenokļūtu gruntsūdeņos vai ūdenskrātuvēs.

29. Jebkuru ar mežizstrādi saistītu darbību citā īpašumā vai valdījumā meža īpašnieks vai tiesiskais valdītājs, vai darba devējs rakstiski saskaņo ar attiecīgā īpašuma īpašnieku vai valdītāju.

30. Mežizstrādes darbus cirmās, kas atrodas aizsargjoslās gar elektriskajiem tīkliem vai tieši pieguļ aizsargjoslām, meža īpašnieks vai tiesiskais valdītājs, vai darba devējs pirms koku

gāšanas saskaņo ar attiecīgo elektrisko tīklu valdītāju, ja pastāv iespēja, ka krītot koki varētu skart elektriskos tīklus.

31. Ja kokus zāgē gar gaisvadu un piekārtu kabeļu elektronisko sakaru tīkla līniju un krītot tie var sabojāt elektronisko sakaru tīkla līniju, darbus saskaņo ar elektronisko sakaru tīkla līnijas īpašnieku vai valdītāju.

32. Darbus uz autoceļiem un ceļu zemes nodalījuma joslā, kā arī koku nozāģēšanu pie autoceļiem, ja bīstamā zona saskaras ar ceļu, meža īpašnieks vai tiesiskais valdītājs, vai darba devējs normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā saskaņo ar ceļu īpašnieku vai valdītāju un valsts akciju sabiedrību "Latvijas Valsts ceļi".

33. Lai meža atjaunošanas, jaunaudžu kopšanas un meža ugunsgrēka dzēšanas laikā nodrošinātu atbilstošus un drošus darba apstākļus, pēc mežizstrādes darbiem cirmsas, treilēšanas un pievešanas ceļus, braucamās kvartālstīgas, meliorācijas grāvju braucamās atbērtnes un krautuves sakopj atbilstoši normatīvajos aktos par meža aizsardzības pasākumiem noteiktajām prasībām.

IV. Darba aizsardzības prasības mežsaimniecības darbos lietojamam darba aprīkojumam

34. Mežsaimniecības darbos ir atļauts lietot sertificētu darba aprīkojumu, kas atbilst normatīvajos aktos par darba aprīkojuma lietošanu noteiktajām prasībām. Aprīkojumu lieto saskaņā ar ražotāja instrukciju.

35. Aprīkojumu lieto atbilstoši darba veidam, darba paņēmieniem un mežsaimniecības darbos iesaistīto personu fiziskajām dotībām.

36. Darba aprīkojuma drošības ierīces atbilst ražotāja tehniskās ekspluatācijas instrukcijā noteiktajām prasībām.

37. Rokas darbarīka kātā (rokturī) nav plaisu, skabargu, un tas ir cieši savienots ar darbarīka metāla daļām.

38. Darbarīka griezējasmeņiem nav plaisu, un tie ir asi, pareizi uzstādīti un droši nostiprināti.

39. Griezējasmeņu asināšanas vīlēm ir rokturi.

40. Darba aprīkojuma attīrīšanai lieto speciālus rīkus un šķīdinātājus.

41. Mežsaimniecības darbos izmanto tikai augsnes nestspējai piemērotu darba aprīkojumu.

42. Iekraušanas un transportēšanas darbos izmantojamie autotransportlīdzekļi, pievedējtraktori un daudzoperāciju mašīnas ir nodrošinātas ar divpusējiem sakariem.

V. Darba aizsardzības prasības meža atjaunošanas, jaunaudžu kopšanas un augošu koku atzarošanas darbos

43. Stādot kokus kalnainās vietās, persona virzās pret kalnu.

44. Ja neatcelmotās platībās mežu sēj, izmantojot uzkarinātas sējmašīnas, tās vada no traktora kabīnes.

45. Aizliegts pieskarties krūmgrieža griezējinstrumentam un motorzāģa ķēdei, ja motors nav apturēts.

46. Kociņam, kas resnāks par trim centimetriem zāģējuma vietā, aizliegts pieskarties ar zāģa diska sektoru, kas atbilst pulksteņa ciparnīcas sektoram starp pulksten divpadsmitiem un trijiem. Līdz trim centimetriem resna kociņa zāģēšanai izmanto visu neaizsegto zāģa ripas daļu.

47. Strādājot ar krūmgriezi, tā masa ir vienmērīgi sadalīta uz abiem mežsaimniecības darbos strādājošas personas pleciem. Tas ir līdzsvarotā stāvoklī, un griezējinstrumenta atrodas tieši pretī šai personai.

48. Krūmgrieža rokturu stāvoklis un piestiprināšanas augstums nodrošina ērtu darba stāju.

49. Kāpnes ir stabilas un ražotas no viegla un izturīga materiāla. Pakāpieni ir izvietoti vienādā attālumā. Kāpņu konstrukcijā ir paredzētas ierīces, kas novērš to apgāšanos vai novirzīšanos darba laikā. Kāpnes fiksē pie koka stumbra darba stāvoklī tā, lai attālums no sakņu kakla līdz kāpņu pamatnei sasniegtu 25 procentus no kāpņu garuma.

VI. Darba aizsardzības prasības koku gāšanas, atzarošanas un sagarumošanas darbos

50. Cirsmu pirms izstrādes sagatavo drošam darbam:

50.1. ierīko kokmateriālu pagaidu novietošanas vietu ne tuvāk par 50 metriem no saudzējamiem atsevišķi augošiem kokiem;

50.2. novāc bīstamos kokus 50 metru rādiusā:

50.2.1. ap kokmateriālu pagaidu novietošanas vietu;

50.2.2. ap vietu, kur nodarbinātajiem patverties no nelabvēlīgiem laikapstākļiem, sasildīties, atpūsties, uzsildīt ēdienu, paēst;

50.2.3. ap mašīnu un degvielu novietni.

51. Koku gāšanas virzienu izvēlas atbilstoši plānotajai cirsmu izstrādes tehnoloģijai.

52. Koku gāšanas laikā bīstamajā zonā drīkst atrasties tikai koku gāzējs (mežstrādnieks, kurš atdala koka stumbru no celma) un koku gāzēja palīgs (mežstrādnieks, kurš veic palīgdarbus). Bīstamajā zonā aizliegts vienlaikus ar koku gāšanu veikt citus darbus.

53. Visas personas, kuras cirsmas izstrādes laikā atrodas cirmā, lieto aizsargķiveres.

54. Papildu darba aprīkojums koku gāšanai ir gāšanas lāpstiņa ar āķi vai bez tā, dažādu izmēru un materiālu (izņemot tēraudu) ķīļi, veseris vai cirvis, gāšanas dakša, virzienu maiņas bloks, pārnēsājama vinča un svira.

55. Koku gāzējs pirms koku gāšanas darbu uzsākšanas pārliecinās, ka bīstamajā zonā nav nepiederošu personu.

56. Pirms koka gāšanas ap koku sagatavo darba vietu (nocērt traucējošo pamežu un zarus, novāc pielūžņojumu, notīra vai nomīda sniegu). Atkāpšanās ceļu attīra 45 grādu leņķī pretēji koka gāšanas virzienam vismaz četru metru garumā.

57. Kokus uz pievešanas ceļiem nozāgē tā, lai paliktu pēc iespējas zemāks celms.

58. Koka gāšanas nosacījumi:

58.1. izdara aizzāgējumu 1/4 līdz 1/3 koka diametra dziļumā tajā koka pusē, uz kuru paredzēts nogāzt koku;

58.2. aizzāgējuma leņķis ir 35 līdz 55 grādi, aizzāgējuma apakšējā plakne perpendikulāra koka garenasij;

58.3. koka nozāgēšanas plakne ir par 1/10 no koka stumbra diametra augstāk par aizzāgējuma apakšējo plakni;

58.4. nepārzāgētās drošības joslas platums ir 1/10 daļa no koka stumbra diametra nozāgējuma vietā;

58.5. ietrupējušiem kokiem nepārzāgētās joslas platumu palielina par diviem centimetriem;

58.6. kokiem, kuri slīpi nosvērušies uz sāniem no gāšanas virziena, atstāj nepārzāgētu ķīļveida joslu. Ķīļa galotne vērsta koka nosvēršanās virzienā;

58.7. koku, kura diametrs 1,3 metru augstumā ir līdz 35 centimetriem un tas noliecies vairāk nekā par pieciem grādiem, un koku, kura diametrs 1,3 metru augstumā ir lielāks par 35 centimetriem un tas noliecies vairāk nekā par diviem grādiem, gāž dabīgā slīpuma virzienā;

58.8. viena celma atvašu kokus un pie celma saaugušus kokus gāž to dabiskā slīpuma virzienā;

58.9. nogāzē, kuras slīpums lielāks par 15 grādiem, koku gāž nogāzes krituma virzienā.

59. Aizliegts gāzt koku, kurā iekāries cits koks, nozāgēt klučus vai baļķus no iekārušos koku resgaļa, gāzt koku uz jau iekārušos koku vai atrasties zem tā.

60. Koku gāšanas darba vietā aizliegts atstāt aizzāgētus vai nepilnīgi nozāgētus kokus.

61. Iekārušos kokus novāc, izmantojot drošus darba paņēmienus. Ja tas nav iespējams, bīstamo zonu norobežo ar marķēšanas lentēm vai atbilstošām drošības zīmēm.

62. Iekārušos koku droši novākšanas darba paņēmieni ir šādi:

62.1. iekārušos koku nošūpošana ar gāšanas dakšu;

62.2. koka drošības joslas pārzāgēšana, lai tā ar stumbru veidotu tikai atbalsta punktu;

62.3. stumbra vērpsana ap garenasi ar sviru, kas piemērota šim darbam;

62.4. koka resgaļa pārvietošana atpakaļ vai uz sāniem, izmantojot sviras;

62.5. pārnēsājamas vinčas izmantošana. Novilkšanas troses garums nedrīkst būt mazāks par 10 metriem;

62.6. treilēšanas traktora vinčas vai traktora un troses izmantošana. Novilkšanas troses garums nedrīkst būt mazāks par 35 metriem.

63. Kad koks sāk gāzties, koku gāzējs un viņa palīgs (ja tāds ir) atiet no koka četrus līdz piecu metru attālumā pa iepriekš sagatavotiem celiņiem un uzmanās, lai viņus neapdraudētu krītošā koka stubrs, krītoši zari un galotne.

64. Motorzāģi ar degvielu uzpilda drošā attālumā – ne tuvāk par 10 metriem no atklātas uguns.

65. Degvielas iepildīšanas laikā motorzāģa dzinējs ir izslēgts.

66. Aizliegts strādāt ar motorzāģi, kuram nedarbojas drošības ierīces.

67. Iedarbinot motorzāģa dzinēju, persona, kas veic mežsaimniecības darbus:

67.1. atrodas vismaz divu metru attālumā no citām personām;

67.2. nodrošina, lai ķēde neskar citus priekšmetus;

67.3. motorzāģi fiksē nekustīgā stāvoklī:

67.3.1. piespiežot ar kāju labās rokas rokturi pie zemes;

67.3.2. saspiežot labās rokas rokturi starp ceļiem.

68. Strādājot ar motorzāģi, persona ieņem līdzsvarotu un drošu stāju, motorzāģi tur ar abām rokām. Motorzāģa priekšējo rokturi saņem ar kreiso roku tā, lai īkšķis to aptvertu no apakšpuses. Nav pieļaujama zāģēšana ar motorzāģa sliedes gala augšējo daļu.

69. Nav pieļaujams zāģēt, paceļot motorzāģi virs plecu augstuma.

70. Iesprūdušu zāģa ķēdi un sliedi atbrīvo pēc motorzāģa dzinēja apturēšanas.

71. Pārejot pie nākamā koka, motorzāģa dzinēju izslēdz vai ieslēdz ķēdes bremzi.

72. Atzarojot koku ar cirvi, zarus cērt nogāztā koka stumbra pretējā pusē.

73. Koku atzaro virzienā no nogāztā koka resgaļa uz galotni.

74. Nav atļauts nocirst vai nozāģēt zarus:

74.1. stāvēt vai sēžot uz nogāztā koka;

74.2. nestabili gulošam kokam;

74.3. kaudzēs sagāztiem kokiem.

75. Atzarojot koku, aizliegts atsist sausos zarus ar cirvja pietu vai citu darbarīku.

76. Atzarojot koku ar motorzāģi:

76.1. to pēc iespējas balsta uz atzarojamā koka stumbra;

76.2. atzarojot stumbra pretējo pusi, atzarotāja labā kāja atrodas pēc iespējas tālāk no zāģa ķēdes;

76.3. traucējošus zarus novāc, kad motorzāģis ir izslēgts vai ķēde nobremzēta;

76.4. zarus, uz kuriem balstās atzarojamā koka stumbrs, nozāģē pakāpeniski;

76.5. motorzāģa sliedes brīvais gals nedrīkst skarties pie zariem un citiem priekšmetiem;

76.6. aizliegts pārvietoties gar koka stumbru ar kustībā esošu zāģa ķēdi, ja sliede ir tajā stumbra pusē, kurā atrodas atzarotājs.

77. Cirmsmā, kur nogāzes slīpums ir 20 grādu un vairāk, nogāztos kokus pirms atzarošanas fiksē stabilā stāvoklī, piesienot pie augošiem kokiem vai nebojātiem celmiem.

78. Ja koku stumbri atrodas šķērsām nogāzes kritumam, atzarotājs un sagarumotājs atrodas augšpus atzarojamā koka stumbra.

79. Sākot koka stumbra sagarumošanu (sadališanu nogriežņos), sagarumotājs novērtē koka stumbra spriegumu un iespējamo stumbra nogriežņu pārvietošanos sagarumošanas laikā.

80. Sagarumojot horizontālā plaknē saspriegtu koka stumbru, sagarumotājs atrodas spiedes spēka iedarbības pusē.

81. Koka stumburā, uz kuru iedarbojas spiedes vai stiepes spēks, pirmo iezāģējumu izdara spiedes spēka iedarbes zonā.

82. Aizliegts sagarumot grēdās un saiņos novietotus koku stumbrus.

VII. Darba aizsardzības prasības kokmateriālu sagatavošanā ar daudzoperāciju mašīnām

83. Kokmateriālu sagatavošanas daudzoperāciju mašīnas pārvietošanās ceļu kopšanas cirtē iezīmē vai marķē. Kailcirtē daudzoperāciju mašīnas operators pārvietošanās ceļu izvēlas saskaņā ar cirsmas izstrādes tehnoloģisko karti.

84. Daudzoperāciju mašīnas izmantošanu plāno tā, lai mašīna neapdraudētu citu personu drošību un veselību.

85. Sagatavotie kokmateriāli cirmā tiek krauti tā, lai nepieļautu to patvarīgu pārvietošanos.

86. Daudzoperāciju mašīnas stāvvietu izvēlas līdzenā vietā, un iekārtu nodrošina pret pārvietošanos.

VIII. Darba aizsardzības prasības vējgāžu un vējlaužu novākšanas darbos

87. Pirms vētras izgāzto koku novākšanas novērtē konkrēto situāciju un izvēlas piemērotāko darbu veikšanas tehnoloģiju.

88. Cirsmas izstrādes virziens sakrīt ar galveno vējgāzes virzienu.

89. Drošākais izstrādes veids vējgāzēs ir kokmateriālu sagatavošanas daudzoperāciju mašīnas izmantošana.

90. Pirms koka stumbra atdalīšanas no sakņu sistēmas novērtē koka saspriegumu.

91. Pēc stumbra atdalīšanas no izgāztas sakņu sistēmas veic visus nepieciešamos pasākumus, lai atgāztu sakņu sistēmu sākotnējā stāvoklī.

92. Strādājot ar motorzāģi:

92.1. sakņu sistēmu nostiprina ar vinčas vai cita aprīkojuma palīdzību, lai novērstu tās apgāšanās iespēju koka stumbra atzāģēšanas laikā;

92.2. zāģējumus izdara drošā attālumā no izgāzta koka sakņu sistēmas. Pie izgāzta koka nestabilas sakņu sistēmas atstāj stumbra nogriezni, kura garums ir aptuveni 1/2 no sakņu plātes diametra;

92.3. nozāģējot stipri sasvērušos vai pusizgāztu koku, izvēlas paņēmienu, lai novērstu stumbra plīšanu garenvirzienā;

92.4. ja aizlauzta koka galotne atduras pret zemi, pirms koka gāšanas pārbauda lauzuma vietas savienojuma drošumu. Koku ar neatdalītu, aizlauztu galotni:

92.4.1. gāž 90 grādu leņķī pret nolauztās daļas virzienu, ja galotne atduras pret zemi;

92.4.2. gāž aizlauztās galotnes virzienā, ja galotne neatduras pret zemi;

92.5. kokiem ar nolauztu vainagu aizzāģējuma dziļumu palielina no 1/3 līdz 1/2 no koka diametra zāģējuma vietā;

92.6. kaudzē sagāztus kokus pēc koka atdalīšanas no sakņu sistēmas pārvieto uz drošu vietu, kur tos var atzarot un sagarumot. Nākamo koku atdala no sakņu sistēmas tikai pēc iepriekšējā koka aizvilšanas;

92.7. ja gāzto koku stumbri atrodas viens virs otra un augstums pārsniedz koku gāzēja plecu augstumu, tad koku pirms atzāģēšanas no celma ar traktora vai rokas vinčas palīdzību novelk zemāk.

IX. Darba aizsardzības prasības kokmateriālu pārvietošanas, kraušanas un izvešanas darbos

93. Pārvietojot kokmateriālus, izmanto dažādu darba aprīkojumu – āķus, satvērējus, speciālos ratiņus, sviras ar kantāķiem vai citas palīgierīces, lai mazinātu mežsaimniecības darbu veicēja fizisko slodzi.

94. Pārvietojamo kokmateriālu svars nedrīkst apdraudēt mežsaimniecības darbu veicēja drošību un veselību. Pārvietojot un ceļot kokmateriālus, ievēro normatīvajos aktos noteiktās prasības par smagumu pārvietošanu.

95. Kokmateriālus pa nogāzēm atļauts velt, ja darbības zonā neatrodas cilvēki.

96. Kokmateriālu transportēšanā ar darba zirgiem:
- 96.1. izmanto šim darbam piemērotus zirgus;
 - 96.2. strādā persona, kura pārzina darba zirgu īpatnības un izmantošanas iespējas;
 - 96.3. persona, kas transportē kokmateriālus, atrodas blakus darba zirgam vai aiz kravas;
 - 96.4. nedrīkst transportēt kokmateriālus no nogāzēm, kuru slīpums, transportējot uz leju, pārsniedz 20 līdz 30 grādu, bet, transportējot uz augšu, 10 līdz 15 grādu;
 - 96.5. transportēšanas ceļš nav pielūžņots ar ciršanas atliekām;
 - 96.6. krava ir droši nostiprināta;
 - 96.7. izmanto tādu iejūgu, lai nepieļautu darba zirgu ievainošanu;
 - 96.8. izmanto piemērotas ragavas, baļķu ragaviņas, skreteles, ratus un citu darba aprīkojumu.
97. Strādājot nogāzēs, vēlamais treilēšanas virziens ir no apakšas uz augšu.
98. Kravas savākšanas un treilēšanas darbus var sākt, ja bīstamajā zonā neatrodas citas personas.
99. Treilējot kokmateriālus pa nogāzi, personas, kas veic mežsaimniecības darbus, atrodas nogāzes augšpusē.
100. Treilēšanā nodarbinātās personas savstarpējai saziņai izmanto iepriekš noteiktus signālus.
101. Mežsaimniecības darbos aizliegts izmantot lauksaimniecības traktoru, ja tas nav speciāli aprīkots darbam mežā.
102. Ieteicams izmantot vinčas, kuras vadāmas ar radiovadību.
103. Treilēšanas traktoru vinču trose ir:
- 103.1. vismaz 35 metrus gara, un tā atbilst vinčas ražotāja noteiktajām prasībām;
 - 103.2. piestiprināta pie vinčas spoles;
 - 103.3. cieši uztīta uz spoles.
104. Troses, blokus un cilpeņošanas iekārtas pirms darbu uzsākšanas pārbauda un nosaka to iespējamus defektus un nolietojuma pakāpi.
105. Izvelkot trosi, uz vinčas spoles paliek ne mazāk par trim troses tinumiem.
106. Kravu treilējot, tās priekšgals ir paceltā stāvoklī vai novietots uz atbalsta.

107. Veicot darbus nogāzēs, pievešanas ceļus ierīko nogāzes virzienā.

108. Virzoties šķērsām nogāzei, izvairās no pagriezieniem pret kalnu.

109. Nav pieļaujams pārslogot pievedējtraktoru un izvietot kokmateriālus virs statņiem.

110. Pārvietojamās kravas masu izvēlas, ņemot vērā augsnes nestspēju un ceļu stāvokli.

111. Veicot kraušanas darbus uz nogāzēm, pievedējtraktoru nodrošina pret patvarīgu pārvietošanos.

112. Kokmateriālus krauj kokmateriālu pagaidu novietošanas vietās, kas norādītas cirsmas izstrādes tehnoloģiskajā kartē.

113. Krautuves vietu sagatavo iepriekš, un to uztur kārtībā.

114. Kokmateriālus krauj uz līdzenas un cietas vietas.

115. Kokmateriālu kraušanā ievēro šādas prasības:

115.1. grēdu galus nostiprina pret velšanos vai krauj tā, lai grēdas gala leņķis nepārsniedz 35 grādus;

115.2. apaļo kokmateriālu grēdas augstums nepārsniedz 1/4 daļu no grēdas garuma un nav lielāks par pusotrkāršu grēdā sakrauto kokmateriālu garumu;

115.3. ar rokām krautas grēdas augstums nepārsniedz 1,8 metrus;

115.4. atsevišķi kokmateriālu gali nav izvirzīti no grēdas vairāk par 0,5 metriem;

115.5. grēdas paliktņus novieto simetriski grēdas abās pusēs ne vairāk kā viena metra attālumā no kokmateriālu galiem.

116. Autotransportlīdzeklim vai pievedējtraktoram aizliegts tuvoties kokmateriālu iekraušanas vietai, ja pastāv varbūtība, ka sakrautie kokmateriāli var pārvietoties.

117. Pirms kokmateriālu kraušanas uzsākšanas attiecīgo autotransportlīdzekli vai pievedējtraktoru nodrošina pret patvaļīgu izkustēšanos kraušanas laikā.

118. Kokmateriālu kravu pārvadājumus pa autoceļiem drīkst veikt, ja krava ir novietota atbilstoši normatīvajiem aktiem par gabalkravu novietošanu un nostiprināšanu.

119. Nav pieļaujama autotransportlīdzekļa vai pievedējtraktora pārslodze un kravnesības normu pārsniegšana.

120. Kokmateriālu pārvadājumus drīkst veikt normatīvajos aktos par kravu pārvadājumiem noteiktajā kārtībā.

Ministru prezidents

A.Kalvītis

Zemkopības ministra vietā –
finanšu ministrs

O.Spurdziņš

1.pielikums
Ministru kabineta
2005.gada 21.jūnija
noteikumiem Nr.434

**Darba vietas pārbaude un tajā esošo darba vides riska faktoru noteikšana
mežsaimniecībā**

Kvartāls _____

Nogabals _____

Platība _____

Plānotā darbība _____

Nr. p.k.	Darba vides riska faktori	Kas var radīt risku nodarbināto drošībai un veselībai	Vai pastāv noteikt s darba vides riska faktors		Kas jānovērtē, lai noteiktu, vai pastāv risks nodarbināto drošībai un veselībai	Vai esošie darba vides riska faktori rada risku nodarbināto drošībai un vai ir nepieciešams veikt darba aizsardzības pasākumus	
			nē	jā		nē	jā
1.	Faktori, kas	1.1. Darba vietas	Nelīdzens darba		Nogāžu slīpums,		

	raksturo darba vietu un vidi	reljefs	vietas reljefs		bedres, grāvji, izciļņi		
		1.2. Darba vietas pielūžņojums	Zari, stumbeņi, izgāzti koki un celmi		Zari, stumbri, izgāzti koki un celmi		
		1.3. Augsnes nestspēja	Augsnes mitruma apstākļi, mineralogiskais sastāvs u.c. augsnes nestspēju ietekmējoši faktori		Augsnes nestspēja mašinizētai mežizstrādei		
		1.4. Bīstami objekti darba vietā	Bīstami koki, iekārušies zari un galotnes, citi bīstami objekti		Vai pastāv nelaiemes gadījumu risks		
		1.5. Darba vietas atrašanās (novietojums) dabā	Ceļi, elektrības līnijas, cauruļvadi, cilvēku uzturēšanās vietas objektā un tā tuvumā		Darba vietas attālums līdz minētajām komunikācijām un šķēršļiem		
2.	Fizikālie faktori	2.1. Troksnis	Mašīnas, darbs ar rokas instrumentiem un darbarīkiem		Trokšņa līmenis, mainīgs trokšņa līmenis, impulsīvs troksnis		
		2.2. Vibrācijas, vibropaātrinājums $a > 2,5 \text{ m/s}^2$	Darbs ar kustīgiem, rotējošiem, vibrējošiem rokas instrumentiem un vibrējošām mašīnām		Vibrācijas intensitāte, iedarbības ilgums, vibrācijas veids, vibropaātrinājums		
		2.3. Redzamības traucējumi	Redzamību traucējoši apstākļi, apgaismojums darba vietā		Redzamības traucējumu iespējamība, cēlonis un intensitāte, mašīnu apgaismojuma		

					intensitāte		
		2.4. Meteoroloģiskie apstākļi	Meteoroloģiskie apstākļi		Gaisa temperatūra (°C), vēja ātrums (m/s), nokrišņu veids, citas dabas parādības		
		2.5. Mikroklimats	Mikroklimata apstākļi		Gaisa temperatūra (°C), gaisa kustības ātrums (m/s), gaisa mitrums (W %)		
3.	Ergonomiskie faktori	3.1. Smags darbs	Fiziski sasprindzināts darbs (piemēram, smagu priekšmetu celšana, atkārtota smagu priekšmetu celšana, vilkšana, stumšana)		Darba metodes, darbības ilgums, materiāla masa		
		3.2. Fiziska piepūle, kas atkārtojas	Darbs, kas saistīts ar vienu un to pašu darba operāciju atkārtošanās		Atkārtoto darba operāciju biežums, enerģijas patēriņš, precizitātes prasības un vajadzības		
		3.3. Darba pozas	Sēdus, ejot, stāvus, guļus, tupus		Pacelšana augstumā, darbs tupus, saliecoties, izliecoties, stiepjoties		
		3.4. Citi ergonomiskie faktori	Darba vietas un vides atbilstība ergonomiskajām prasībām		Pievedējtraktora, treilēšanas traktora kabīne		
4.	Psiholoģiskie un	4.1. Darba laiks	Darba laika organizācija		Darbs naktī, darbs maiņās,		

emocionālie faktori					neplānots virsstundu darbs, neregulāras maiņas, darba maiņu ilgums		
	4.2. Monotons darbs	Darba raksturs un apjoms, kas bieži atkārtojas			Vai darbs ir monotons, vai tas rada risku nodarbinātajam		
	4.3. Darbs sociālā izolācijā, vienatnē	Ilgstošs darbs vienatnē vai izolācijā no citiem			Vai darbs vienatnē var radīt risku vai vardarbības risku		
	4.4. Citi psiholoģiskie faktori						
5. Ķīmiskie faktori	5.1. Vietas un produkti	Vielu vai produktu ieelpošana, nejauša norīšana, saskare ar ādu			Vielu vai produktu absorbēšanas iespējas caur elpošanas orgāniem, ādu vai pārtikas produktiem (cik daudz, iedarbības ilgums, cik bieži)		
	5.2. Citi ķīmiskie faktori	Ražošanas atkritumi			Vai ražošanas atkritumi ir rūpīgi savākti		
6. Bioloģiskie faktori	6.1. Invadētas ērces	Iespēja nonākt saskarē ar ērcēm			Iespēja nonākt saskarē ar ērcēm		
	6.2. Citi bioloģiskie faktori	Ziedputekšņi, sēņu sporas, dzīvnieku un kukaiņu kodieni			Vai citi bioloģiskie faktori rada risku		
7. Traumatisma riska faktori	7.1. Mašīnas un cits aprīkojums	Mašīnu un aprīkojuma rotējošas un kustīgas detaļas, mehānizēti instrumenti			Neaizsargātas mašīnu un cita aprīkojuma rotējošas, kustīgas, zem sprieguma esošas un citādas darbīgas daļas		

		7.2. Rokas darbarīki	Ciršanas, griešanas u.c. darba veidu rokas darbarīki un rokas mehāniskie darbarīki			Vai pastāv nelaimes gadījumu risks		
		7.3. Darba aprīkojums darbam augstumā	Darbs uz piesienamajām kāpnēm u.c.			Vai pastāv krišanas, gāšanās, sabrukšanas u.c. risks		
		7.4. Uguns, eksploziju, ķīmisko apdegumu un saindēšanās bīstamība	Darba situācijas, kas saistītas ar ugunsgrēku vai sprādziena izraisīšanas risku			Vai pastāv nelaimes gadījumu risks sprāgstvielu, viegli uzliesmojošu, indīgu un citu vielu uzglabāšanā, lietošanā un rīcībā ar tām		
		7.5. Citi traumatisma riska faktori						
8.	Citi darba vides riska faktori							

Datums _____

Pārbaudi veica _____

(amats, paraksts un tā atšifrējums)

Piedalījās _____

(amats, paraksts un tā atšifrējums)

Zemkopības ministra vietā –
finanšu ministrs

O.Spurdziņš

Individuālie aizsardzības līdzekļi mežsaimniecībā

Nr. p.k.	Darba nosaukums	Aizsargājamā ķermeņa daļa/Aizsarglīdzeklis						
		pēdas	ķermenis, rokas, kājas	rokas	galva	acis	acis/seja	dzirde
		apavi	darba apgērbs	cimdi	ķivere	brilles	sejassargs	austiņas ³
1.	Stādīšana							
1.1.	roku darbs	X	X	X				
1.2.	mehanizēts darbs	X ¹	X	X				X ⁵
2.	Jaunaudžu kopšana							
2.1.	ar rokas darba aprīkojumu	X ⁷	X	X				
2.2.	ar motorzāģi	X ^{6;7}	X ²	X	X ⁹		X	X
2.3.	ar krūmgriezi	X ⁷	X ²	X	X ⁹		X	X
3.	Darbs ar ķīmiskām vielām	X	X ⁴	X		X	X ¹¹	
4.	Augošu koku atzarošana	X ⁷	X	X	X		X	
5.	Koku gāšana, atzarošana, sagarumošana							
5.1.	ar rokas darba aprīkojumu	X ^{1;7}	X	X	X			
5.2.	ar motorzāģi	X ^{6;7}	X ²	X	X		X	X

5.3.	ar daudzoperāciju mašīnām	X ^{1;7}	X		X ¹⁰			X ⁵
6.	Krautnēšana ar rokām	X ^{1;7}	X	X	X			
7.	Pievešana							
7.1.	ar zirgiem	X ^{1;7}	X	X	X			
7.2.	mehanizēta							
7.2.1.	treilēšana	X ^{1;7}	X	X ⁸	X			X ⁵
7.2.2.	ar pievedējtraktoru	X ¹	X	X ¹⁰	X ¹⁰			X ⁵
8.	Iekraušana transportlīdzeklī	X ^{1;7}	X	X	X			X ⁵

Piezīmes.

¹ Aizsargapavi ar purngala daļas aizsardzību.

² Aizsargbikses ar speciālu oderējumu.

³ Dažādu veidu ausu ieliktni nav piemēroti mežsaimniecībā strādājošiem, jo tas ir saistīts ar infekciju risku.

⁴ Apģērbs aizsardzībai pret ķīmiskām vielām un ķīmiskiem produktiem.

⁵ Ja trokšņa līmenis pārsniedz 85 dB (A).

⁶ Apavi ar speciālu aizsargkārtu darbam ar motorzāģiem.

⁷ Apavu zoles no neslidena materiāla.

⁸ Cimdi ar aizsargkārtu no delnas puses.

⁹ Ar spranda sargu sniega un lietus apstākļiem.

¹⁰ Ja atrodas ārpus kabīnes.

¹¹ Elpošanas un parenterālo ceļu aizsardzības līdzekļi, ja strādā ar ķīmiskām vielām, kas nelabvēlīgi iedarbojas uz elpošanas ceļiem un gremošanas orgāniem.

Zemkopības ministra vietā –
finanšu ministrs

O.Spurdziņš

3.pielikums
Ministru kabineta
2005.gada 21.jūnija
noteikumiem Nr.434

Cirsmas izstrādes tehnoloģiskā karte Nr. _____

(uzņēmuma nosaukums)

(virsmežniecība, mežniecības nosaukums)

Darbu vadītājs _____

(amats, vārds, uzvārds)

Tehnoloģisko karti sastādīja 20 ____ g. ____ . _____

(paraksts un tā atšifrējums)

1. Cirsmas raksturojums

Ciršanas apliecinājuma Nr. _____ Cirtes veids _____

kvartāls _____ nogabals _____ platība ha _____ augšanas apstākļu tips _____

Izcērtamā masa m³ _____.

Audzes šķērslaukums pirms ciršanas _____ m² un pēc ciršanas _____ m²

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, mikroliegumi, aizsargjoslas _____

Paaugas raksturojums un tās saudzēšana _____

Novācamie bīstamie koki, gabali _____

Kokmateriālu pagaidu novietošanas vietu skaits un ierīkojamā platība _____

2. Tehnoloģiskie un organizatoriskie norādījumi

2.1. Lietojamā tehnoloģija _____

2.1.1. Lietojamais darba aprīkojums:

koku gāšanā, atzarošanā, sagarumošanā _____

pievešanā, treilēšanā _____

2.1.2. Cirsmas sagatavošanas darbi _____

(sadališana slejās, iecirkņos)

(paraksts un tā atšifrējums)

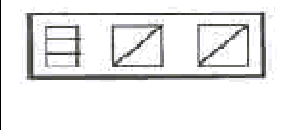

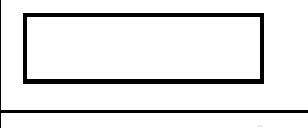

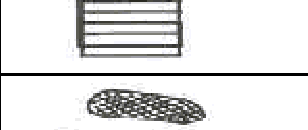
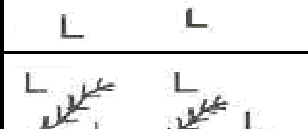

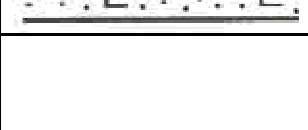

Zemkopības ministra vietā –
finanšu ministrs

O.Spurdziņš

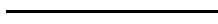

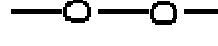

4.pielikums
Ministru kabineta
2005.gada 21.jūnija
noteikumiem Nr.434

Cirsmu izstrādes tehnoloģiskajā kartē lietotie apzīmējumi

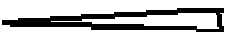

1. Cirsmas teritorijas daļu apzīmējumi

	Mežaudze		Vējgāzes, vējlauzes vai snieglauzes skarta mežaudze
	Pārpurvota mežaudze		Krokmateriālu pagaidu novietošanas vieta, kurā notiek darbi
	Mežaudze ar dzīvotspējīgu paaugu		Krokmateriālu pagaidu novietošanas vieta, kurā darbi nenotiek
	Audzē, kurā izdarīta izlases cirte		Garu sortimentu vai slurītu kraukle
	Jaunaudzē		Īso sortimentu grēda
	Izcirtums		Zaru kaudze vai vāls
	Nesatūnīts izcirtums		Mineralizēta josla
	Izcirtums ar saglabātu paaugu		

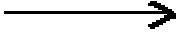

2. Robežu, ceļu, grāvju un elektrolīniju apzīmējumi

	Cirsmas robeža		Izvešanas ceļš
	Tehnoloģiskās atdaļas robeža		Maģistrālais pievešanas ceļš
	Slejas robeža		Pievešanas (treilēšanas) ceļš
	Joslās robeža		Tehnoloģiskā vizūra
	Bīstamās zonas robeža		Ar zariem pastiprināts pievešanas (treilēšanas) ceļš
	Elektrolīnija (spriegums līdz 380 V)		Grāvis ar tiltu (bultiņa apzīmē noteces virzienu, skaits - grāvja dziļumu)
	Augstsprieguma elektrolīnija (virs 380 V)		Grāvis ar pārbraktuvi, kurā iekrauti kokmateriāli

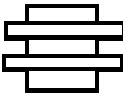

3. Darba objektu apzīmējumi

	Neatzarots stumbrs		Zari, kuri sagatavoti pārstrādei
	Atzarots stumbrs		Zalenis
	Sortimentā		Stumbru saiņš
	Šķeldas		Garo un īso sortimentu saiņš

4. Virzienu apzīmējumi

	Mašīnu vai strādnieku pārvietošanas virziens		Gāšanas secības virziens
	Pievešanas (treilēšanas) virziens		Atzarošanas secības virziens
	Izvešanas virziens		Pievēšanas (treilēšanas) secības virziens
	Slejas izstrādes virziens		Vēja virziens
I, II, ... V	Sleju izstrādes secība		

5. Strādnieku un brigāžu aprīkojuma priekšmetu apzīmējumi

	Strādni eks		Drošības zīme
	Strādni eku atpūtas vieta		Degvielu un ziežvielu novietne
	Benzīnmotorzāģis		Daudzoperāciju mašīna
	Treilēšanas traktors		Pieviedējtraktors

Zemkopības ministra vietā –
 finanšu ministrs

O.Spurdziņš